

Briselē, 2023. gada 30. jūnijā
(OR. en)

11147/23

ECOFIN 672
UEM 206
SOC 498
EMPL 349
COMPET 693
ENV 772
EDUC 285
RECH 317
ENER 408
JAI 918
GENDER 149
ANTIDISCRIM 143
JEUN 187
SAN 424

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
lepr. dok. Nr.:	9842/1/23 REV 1
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 617 final
Temats:	PADOMES IETEIKUMS par Ungārijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2023. gada konverģences programmu

Pielikumā ir pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas apspriests Padomē un Eiropadomē, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu COM(2023) 617 final.

PADOMES IETEIKUMS

(... gada ...)

par Ungārijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par
Ungārijas 2023. gada konverģences programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 9. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241³, ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm mehānisms sekmē ekonomikas un iekļaujošu atveseļošanu un ilgtspējīgu un izaugsmi veicinošu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāko īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no mehānisma.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

- (2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kuras ir vērstas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Ungāriju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Attiecīgi būtu jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku un priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ⁴ ("2023. gada ieteikums par eurozonu") Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2023. gada 13. martā.
- (3) Lai gan Savienības valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā Savienība nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, Savienības ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz mazaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomikas stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība ir pievērsta arī Savienības konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

⁴ Padomes Ieteikums (2023. gada 16. maijs) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C 180, 23.5.2023., 1. lpp.).

- (4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam" ("Zaļā kursa industriālais plāns"). Zaļā kursa industriālā plāna mērķis ir uzlabot Savienības neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Tas papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Tā mērķis ir arī veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu Savienības ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Savienības vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, un nodrošināt piekļuvi attiecīgām kritiski svarīgām izejvielām, tostarp, diversificējot piegādes avotus, pienācīgi izmantojot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Zaļā kursa industriālā plāna pamatā ir četri pīlāri: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, ātrāka piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar papildu paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.
- (5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem ir paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

- (6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435⁵ ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilās degvielas importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un Savienības energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. *REPowerEU* regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Minētās reformas un investīcijas arī palīdzēs uzlabot Savienības neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

- (7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegta fiskālās politikas norādes 2024. gadam ("2023. gada 8. marta paziņojums"). Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā un ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi, un aicināja dalībvalstis savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās Līgumā noteiktās atsaucēs vērtības 3 % no iekšzemes kopprodukta (IKP) ievērošanu un ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija arī aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtoties ar enerģijas cenām saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem vajadzētu būt mērķorientētākiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija norādīja, ka fiskālie ieteikumi būtu izsakāmi skaitļos un diferencējami. Turklāt, kā ierosināts Komisijas 2022. gada 9. novembra paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm, fiskālie ieteikumi tiktu formulēti, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt mehānisma un citu Savienības fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši, ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

- (8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem Savienības ekonomikas pārvaldības noteikumu visaptverošas reformas īstenošanai. To galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Komisijas priekšlikumu mērķis ir uzlabot valstu līdzatbildību, vienkāršot sistēmu un virzīties uz lielāku vidēja termiņa mērķi apvienojumā ar efektīvu un saskaņotāku izpildi. Saskaņā ar Padomes 2023. gada 14. marta secinājumiem par ievirzēm ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformai mērķis ir 2023. gadā pabeigt leģislatīvo darbu.
- (9) Ungārija savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 11. maijā. Ievērojot Regulas (ES) 2021/241 19. pantu, Komisija novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu saskaņā ar minētās regulas V pielikumā izklāstītajām novērtēšanas vadlīnijām. Padome 2022. gada 15. decembrī pieņēma Īstenošanas lēmumu par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ⁶. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Ungārija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

⁶ ST 15447/22; ST 15447/22 ADD 1.

- (10) Ungārija 2023. gada 2. maijā iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada konverģences programmu atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1466/97 8. panta 1. punktam. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Ungārijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā. 2023. gada 1. jūnijā stājās spēkā jauns likums par tiesu sistēmu.
- (11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Ungāriju publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Ungārija ir īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Ungārija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz minēto analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Ungārijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļinātu pārskatu par Ungāriju un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā. Komisija secināja, ka Ungārijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Jo īpaši ir palielinājusies neaizsargātība, kas saistīta ar ļoti spēcīgu cenu spiedienu un ārējā un valdības finansējuma vajadzībām, un tā ir ievērojama. Ievērojami pieaugusi inflācija, un tā vēl nav kļuvusi redzami mērenāka. Ja inflācija ilgāku laiku saglabātos augsta, tā vēl nelabvēlīgāk ietekmētu izmaksu konkurētspēju un finansēšanas izmaksas arī turpmāk varētu paaugstināties. 2022. gadā vērojamā enerģijas cenu paaugstināšanās ir būtiski palielinājusi lielo tekošā konta deficītu, un īstermiņa ir palielinājies ārējais parāds. Tekošā konta uzlabojumi 2023. un 2024. gadā ir atkarīgi no gaidāmās enerģijas cenu turpmākās samazināšanās, tomēr tiek prognozēts, ka tekošā konta deficīts 2023. un 2024. gadā vēl aizvien būs nozīmīgs. Tekošā konta dinamikai ir svarīga ekonomikas augstā energointensitāte. Lielais valdības budžeta deficīts, ko tikai daļēji veicinājusi politikas reakcija uz pandēmijas un enerģētikas krīzi, nosaka lielu daļu ekonomikas ārējo aizņēmumu. Valdības parāda attiecība pret IKP samazinājās, jo ievērojami pieauga nominālais IKP, bet to var apdraudēt aktivitātes palēnināšanās un augsta deficīta saglabāšanās. Valsts aizņēmumu izmaksas kopš 2021. gada ir palielinājušās, un valdība saskaras ar pieaugošu procentu slogu, savukārt parāda atmaksāšanas termiņš joprojām ir samērā īss. Mājokļu cenas piecu gadu laikā ir divkāršojās, bet 2022. gada beigās cenu pieaugums apstājās. Tomēr, ņemot vērā mājtsaimniecību zemās parādsaistības, kā arī pašreizējo augstas inflācijas vidi, šķiet, ka ievērojama nominālās cenas krituma iespējamība ir ierobežota. Politikas nekonsekvence ir saasinājusi konstatēto neaizsargātību. Lai nodrošinātu fiskālās un ārējās pozīcijas ilgtspēju, kā arī stabilizētu gaidas, ir būtiski efektīvi koordinēt un skaidri norobežot makroekonomikas politiku, pamatojoties uz spēcīgu institucionālās politikas satvaru. Gaidāms, ka Ungārijas atveseļošanas un noturības plānā iekļauto strukturālo reformu savlaicīga un pilnīga īstenošana vidējā termiņā palīdzēs mazināt makroekonomisko neaizsargātību un atbalstīs izaugsmi un korekcijas.

- (13) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Ungārijas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 7,1 % no IKP 2021. gadā līdz 6,2 % 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 76,6 % no IKP 2021. gada beigās līdz 73,3 % 2022. gada beigās. 2023. gada 24. maijā Komisija izdeva ziņojumu saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu. Minētajā ziņojumā bija aplūkots Ungārijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2022. gadā pārsniedza Līgumā noteikto atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā secināts, ka deficīta kritērijs nav izpildīts. Atbilstīgi 2023. gada 8. marta paziņojumam Komisija nav ierosinājusi 2023. gada pavasarī sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Pēc tam Komisija paziņoja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu. Ungārijai tas būtu jāņem vērā 2023. gada budžeta izpildē un 2024. gada budžeta sagatavošanā.

- (14) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. 2022. gadā šādi fiskālās politikas ieņēmumus mazinoši pasākumi ietvēra akcīzes nodokļa samazināšanu degvielai, savukārt šādi fiskālās politikas izdevumus palielinoši pasākumi ietvēra subsīdijas sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem par zaudējumiem, kas radušies mājokļu enerģijas cenu griestu dēļ, un atbalsta shēmas energoietilpīgiem uzņēmumiem. Minēto pasākumu izmaksas daļēji kompensēja jauni nodokļi par negaidītu papildu peļņu, ko guva enerģijas ražotāji un piegādātāji, proti, pagaidu nodoklis par *Brent* un *Urals* naftas cenas starpību, pagaidu nodoklis par enerģijas piegādātāju ienākumiem un derīgo izrakteņu ieguves nodevas pagaidu palielinājums. Komisija lēš, ka minēto pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā atbildīs 1,0 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī budžeta izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām un kas tiek lēstas 0,1 % apmērā no IKP 2022. gadā. Tajā pašā laikā ar Covid-19 krīzi saistītu pagaidu ārkārtas pasākumu aplēstās izmaksas samazinājās no 1,9 % 2021. gadā līdz 0,1 % no IKP 2022. gadā.
- (15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Ungārijai ⁷ 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas.

⁷ Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2021. gada konverģences programmu (OV C 304, 29.7.2021., 78. lpp.).

- (16) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ⁸ 2022. gadā bija atbalstoša, proti, -0,4 % no IKP, kā ieteikusi Padome. Ungārija atbilstoši Padomes ieteikumam turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansē no mehānisma. No mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,5 % no IKP (2,1 % no IKP 2021. gadā). No mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar Eiropas strukturālo un investīciju fondu apguvi mazākā apmērā. Valsts finansētām investīcijām fiskālajā nostājā bija bremsējoša ietekme ⁹, kas atbilst 0,2 procentpunktiem. Tādējādi Ungārija nav saglabājusi valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) pieaugumam uz vispārējo fiskālo nostāju bija bremsējoša ietekme 0,6 procentpunktu apmērā no IKP. Tādējādi Ungārija ir pietiekami kontrolējusi valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

⁸ Fiskālā nostāja tiek mērīta, vadoties pēc izmaiņām primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, taču ietverot no mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājama atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, kas attiecināmi uz vidēja termiņa potenciālo izaugsmi. Sīkāku informāciju sk. fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

⁹ Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija ekspansīva ietekme 1,7 procentpunktu apmērā no IKP, un to nosaka ietekme, ko rada gāzes krājumu iegāde, ko veic īpaša struktūra, kas klasificēta kā daļa no vispārējās valdības.

- (17) 2023. gada konverģences programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs par 2023. gadu un turpmāko periodu ir labvēlīgāks nekā Komisijas 2023. gada pavasara prognoze. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 1,5 % un 2024. gadā – par 4,0 %. Savukārt Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts mazāks reālā IKP pieaugums 2023. gadā (0,5 %) un 2024. gadā (2,8 %), kas galvenokārt skaidrojams ar to, ka gaidāms mazāks privātā patēriņa pieaugums, ko nosaka mazāks nominālo algu pieaugums un nedaudz lielāks bezdarbs. Komisija arī prognozē mazāku valdības patēriņa un neto eksporta pieaugumu. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka nominālā IKP pieaugums prognozes periodā būs zemāks, jo paredzētais IKP pieaugums un IKP deflators ir mazāks.
- (18) Valdība savā 2023. gada konverģences programmā plāno, ka vispārējās valdības budžeta deficīts samazināsies līdz 3,9 % no IKP 2023. gadā. Samazinājums 2023. gadā galvenokārt atspoguļo lielākus nodokļu ieņēmumus, ko nosaka augstā inflācija un pagaidu nodokļi, kurus uzliek negaidītai papildu peļņai un konkrētām nozarēm un kuri 2023. gadam tiek lēsti 1,5 % apmērā no IKP. Saskaņā ar 2023. gada konverģences programmu ir sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 73,3 % 2022. gada beigās līdz 69,7 % 2023. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi valdības budžeta deficīts 2023. gadā būs 4,0 % no IKP. Tas atbilst 2023. gada konverģences programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka 2023. gada beigās būs augstāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 70,7 %. Starpība ir skaidrojama ar zemāku IKP pieaugumu un IKP deflatoru Komisijas 2023. gada pavasara prognozē.

- (19) Sagaidāms, ka vispārējās valdības bilanci 2023. gadā joprojām ietekmēs fiskālie pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tajos ietilpst pasākumi, kas pagarināti no 2022. gada, jo īpaši subsīdijas sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem par zaudējumiem, kas radušies mājokļu enerģijas cenu griestu dēļ, un atbalsta shēmas energoietilpīgiem uzņēmumiem. Minēto pasākumu izmaksas joprojām daļēji kompensē enerģijas piegādātājiem uzliktais nodoklis par negaidītu papildu peļņu. Ņemot vērā minētos ieņēmumus, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadam tiek prognozētas 1,2 % apmērā no IKP ¹⁰. Pasākumi 2023. gadā nešķiet vērsti uz visneaizsargātākajām mājsaimniecībām vai uzņēmumiem, un lielākajā daļā no tiem nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu samazināt enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. Rezultātā, novērtējot atbilstību Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam ¹¹, mērķorientēti atbalsta pasākumi nav jāņem vērā.
- (20) Savā 2022. gada 12. jūlija ieteikumā Padome ieteica Ungārijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai ¹², ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Ungārijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Ungārijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus.

¹⁰ Šis skaitlis atspoguļo šo pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī – attiecīgā gadījumā – kapitālizdevumu pasākumus.

¹¹ Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Ungārijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2022. gada konverģences programmu (OV C 334.17, 1.9.2022., 136. lpp.).

¹² Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, Ungārijas potenciālās izlaides vidēja termiņa pieauguma aplēse (10 gadu vidējais rādītājs), kuru izmanto fiskālās nostājas noteikšanai, ir 16,6 % nominālā izteiksmē.

(21) Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā, ņemot vērā augsto inflāciju, būs bremsējoša (+4,2 % no IKP). Fiskālā nostāja 2022. gadā bija ekspansīva (-0,4 % no IKP). Tiek prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs bremsējoša ietekme uz fiskālo nostāju (2,2 % no IKP). Tādējādi prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Tiek prognozēts, ka no mehānisma dotācijām un no citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 2,3 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs bremsējoša ietekme uz fiskālo nostāju 0,6 procentpunktu apmērā no IKP ¹³. Tāpēc Ungārija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus, lai gan nav paredzams, ka tiks saglabātas valsts finansētās investīcijas. No mehānisma un citiem Savienības fondiem tā plāno finansēt publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās un enerģētiskās drošības nolūkiem, piemēram, elektrotīkla attīstībai, piepilsētas dzelzceļu modernizācijai, dzīvojamo ēku saules enerģijas paneļu izmantošanas atbalstam, klēpj datoru nodrošināšanai skolotājiem un skolēniem pamata un vidējās izglītības iestādēs, kā arī digitalizācijas pasākumiem veselības aprūpē.

¹³ Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs bremsējoša ietekme, kas atbilst 2,2 procentpunktiem no IKP. Lielais citu kapitālizdevumu samazinājums 2023. gadā ir saistīts ar lielo ietekmi, ko radījusi gāzes krājumu iegāde, kuru 2022. gadā veica īpaša struktūra, kas klasificēta kā daļa no vispārējās valdības.

- (22) Saskaņā ar 2023. gada konverģences programmu paredzams, ka vispārējās valdības budžeta deficīts samazināsies, 2024. gadā sasniedzot 2,9 % no IKP. Samazinājums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo būtisku vispārējās valdības izdevumu samazinājumu attiecībā pret IKP, jo īpaši tas skar bruto pamatkapitāla veidošanu, starppatēriņu un darbinieku atalgojumu. Saskaņā ar 2023. gada konverģences programmu paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies, 2024. gada beigās sasniedzot 66,7 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 4,4 % apmērā no IKP. Tas ir lielāks nekā 2023. gada konverģences programmā prognozētais deficīts – galvenokārt tas skaidrojams ar lielākiem prognozētajiem izdevumiem par bruto pamatkapitāla veidošanu atbilstoši jaunākajām tendencēm un lielākam starppatēriņam, ko nosaka ieilgušais inflācijas spiediens. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka 2024. gada beigās būs augstāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 71,1 %.
- (23) 2023. gada konverģences programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt dažus no enerģētikas atbalsta pasākumiem. Patlaban Komisija pieņem, ka enerģētikas atbalsta pasākumu neto izmaksas 2024. gadā būs 0,4 % no IKP salīdzinājumā ar 1,2 % no IKP 2023. gadā. Minēto aplēšu pamatā ir pieņēmums, ka enerģijas cenas nepalielināsies no jauna. Enerģētikas atbalsta pasākumi, kurus pašlaik plānots saglabāt 2024. gadā, nešķiet vērsti uz neaizsargātajām mājāsaimniecībām vai uzņēmumiem. Tajos nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu mazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti.

(24) Regula (EK) Nr. 1466/97 aicina katru gadu uzlabot strukturālo budžeta bilanci vidēja termiņa budžeta mērķa virzienā, par kritēriju nosakot 0,5 % no IKP ¹⁴. Ņemot vērā fiskālās ilgtspējas apsvērumus un nepieciešamību samazināt deficītu zem Līgumā noteiktās atsaucēs vērtības 3 % no IKP, saskaņā ar Komisijas aplēsēm būtu atbilstīgi 2024. gadā uzlabot strukturālo bilanci vismaz par 0,5 % no IKP. Lai nodrošinātu šādu uzlabojumu un saskaņā ar Komisijas metodoloģiju, neto valsts finansēto primāro izdevumu ¹⁵ pieaugumam 2024. gadā nevajadzētu pārsniegt 4,4 %, kā atspoguļots šajā ieteikumā. Tas arī palīdzēs mazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz Savienības vidējo rādītāju un, ja būtu pastāvīga, varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, kā arī aizsargāt ārējo pozīciju. Tajā pašā laikā atlikušie enerģētikas atbalsta pasākumi (ko Komisija pašlaik lēš 1,2 % apmērā no IKP 2023. gadā) būtu pakāpeniski jāizbeidz, ja enerģijas tirgus attīstība to ļauj un sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem, un saistītie ietaupījumi būtu jāizmanto, lai samazinātu valdības budžeta deficītu. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm, tas radītu neto primāro izdevumu pieaugumu, kas ir zem mazāks nekā ieteikts 2024. gadam.

¹⁴ Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. pantā arī prasīts veikt korekciju vairāk nekā 0,5 % apmērā no IKP tām dalībvalstīm, kuru valsts parāds pārsniedz 60 % no IKP vai kurās ir izteiktāki parāda atmaksājamības riski.

¹⁵ Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un izņemot procentu izdevumus un cikliskā bezdarba izdevumus.

- (25) Pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 7,0 %, kas pārsniedz ieteikto pieauguma tempu. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzētā korekcija ir mazāka nekā ietaupījums, ko radīs enerģētikas atbalsta pasākumu pilnīga pakāpeniska izbeigšana, kas ir saistīta ar paaugstinātiem starppatēriņa un bruto pamatkapitāla veidošanas izdevumiem un gaidāmo negaidītai papildu peļņai un konkrētām nozarēm uzliekamo pagaidu nodokļu pakāpenisku atcelšanu.
- (26) Saskaņā ar 2023. gada konverģences programmu sagaidāms, ka valdības investīcijas samazināsies no 5,1 % no IKP 2023. gadā līdz 3,7 % no IKP 2024. gadā. Investīciju samazinājums atspoguļo mazākas valsts finansētas investīcijas un mazākas Savienībā finansētas investīcijas.
- (27) 2023. gada konverģences programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2027. gadam. Saskaņā ar 2023. gada konverģences programmu gaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts pakāpeniski samazināsies, 2025. gadā sasniedzot 1,9 % no IKP, 2026. gadā sasniedzot 1,4 % un 2027. gadā sasniedzot 0,9 %. Tāpēc tiek plānots, ka vispārējās valdības budžeta deficīts saglabāsies zem 3 % no IKP visā programmas aptvertajā laikā. Saskaņā ar 2023. gada konverģences programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 66,7 % 2024. gada beigās līdz 56,3 % 2027. gada beigās.

(28) Monetārā, fiskālā un ekonomikas attīstības politika uz nesējām ekonomikas problēmām reaģējusi nekoordinētā veidā, vājinot vispārējās politikas reakcijas efektivitāti. 2021. gadā monetārā politika kļuva stingrāka, bet fiskālā ekspansija turpinājās līdz 2022. gada sākumam. Vairāki pagaidu politikas pasākumi, kas ieviesti kopš 2021. gada, bez mērķorientācijas bijuši vērsti uz to, lai saglabātu mājāsaimniecību pirkjspēju, izmantojot cenu un procentu likmju griestus un fiskāli dārgas enerģijas subsīdijas. Ieviesti cenu griesti motordegvielai un konkrētām pirmās nepieciešamības pārtikas precēm. Ieviesti procentu likmju griesti mainīgas likmes hipotekārajiem kredītiem, maziem un vidējiem uzņēmumiem sniegtajiem aizdevumiem, konkrētiem studiju kredītiem un lieliem banku noguldījumiem. Lielākajai daļai no minētajiem pasākumiem termiņš beigsies 2023. gadā. Paaugstinot netiešos nodokļus, tika panākts, ka pasākumu izmaksas galvenokārt sedz uzņēmumi un finanšu nozare, un šādu pasākumu kropļojošā ietekme ir veicinājusi iekšzemes ražošanas samazināšanos un augstākas ražojumu cenas, kuras tieši neietekmē cenu griesti. Tie ir arī kavējuši pieprasījuma pielāgošanu jaunajai ekonomikas videi. Lai palīdzētu uzņēmumiem pielāgoties ekonomikas satricinājumiem, ekonomikas attīstības politika ir balstījies uz subsidētu aizdevumu shēmām. 2023. gada februārī tika sākta liela subsidētu aizdevumu shēma ar fiksētām procentu likmēm, lai atbalstītu uzņēmumus, kuri saskaras ar augošām enerģijas izmaksām. Cenu un procentu likmju griesti un subsidētie aizdevumi ir darbojušies pretī monetārās politikas centieniem mazināt inflāciju, cita starpā mazinot centrālās bankas instrumentu efektivitāti. Eiropas Centrālā banka ir konstatējusi, ka konkrēti regulatīvi pasākumi, tostarp banku noguldījumu procentu likmju griesti, traucē efektīvas monetārās politikas īstenošanu.

- (29) Trūkumi budžeta plānošanā un izpildē ir palielinājuši fiskālās politikas ekspansīvo ietekmi, tādējādi veicinot daudzas no Ungārijas pašreizējām makroekonomikas problēmām. Kopš 2016. gada ļoti agrīnā gada budžetu pieņemšana ir pasliktinājusi makroekonomisko un budžeta prognožu kvalitāti. Dažādi budžeta elastības noteikumi un lielas budžeta rezerves ir ļāvušas veikt lielākus diskrecionāros izdevumus, pastiprinot fiskālās politikas procikliskumu. Bieži vien *ad hoc* lēmumi par izdevumiem pieņemti finanšu gada beigās vai ar valdības dekrētu tie ieviesti visa gada gaitā bez pienācīgas parlamentārās uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas, tādējādi savukārt mazinot budžeta pārredzamību. Valsts budžeta struktūra nav novērsusi lielu valsts budžeta deficītu, jo ir trūkumi valsts fiskālo noteikumu struktūrā, tostarp noteikumā par parādu ar procikliskuma iezīmēm, vidēja termiņa budžeta plānojuma vāja izpilde, ko vēl papildus vājina īpašie "apdraudējuma stāvokļa" režīma noteikumi, un fiskālās padomes ierobežotā loma un resursi. Valsts Fiskālās padomes ierobežotās pilnvaras un resursi traucē tai efektīvi vadīt publiskas diskusijas par fiskālajiem jautājumiem.
- (30) Pēdējo desmit gadu laikā Ungārijā ir ievērojami pieaugušas mājokļu cenas, bet mājokļu piedāvājums joprojām ir ierobežots. Neseno cenu pieaugumu ir veicinājušas arī vāji mērķorientētas subsīdiju shēmas mājokļa iegādei, kas pieejamas arī māsaimniecībām ar augstākiem ienākumiem, kurām jau ir mājoklis. Līdzīgi arī subsīdijas mājokļu celtniecībai, ieskaitot dotācijas, subsidētus aizdevumus un preferenciālas PVN likmes, nav mērķorientētas.

(31) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Ungārija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14. panta 6. punktu paudusi nodomu no mehānisma pieprasīt papildu aizdevuma atbalstu līdz 6 600 000 000 EUR apmērā. Ņemot vērā to, ka mehānisms, kas ir spēkā līdz 2026. gadam, ir pagaidu pasākums, ir būtiski ātri turpināt atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu. Lai izpildītu atveseļošanas un noturības plānā paredzētās saistības, Ungārijai ir vienlīdz svarīgi arī nodrošināt pietiekamas administratīvās spējas. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Ungārijas stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus minētā plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas. Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna īstenošana ir ievērojami aizkavējusies, jo 2022. gada decembrī novēloti tika pieņemts Padomes Īstenošanas lēmums par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu. Lai atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu ātri un stabili, būtu jāizpilda 27 atskaites punkti, kas saistīti ar tiesu neatkarības stiprināšanu un Savienības finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanu. Veikt maksājumus atveseļošanas un noturības plāna ietvaros nav iespējams, iekam šie atskaites punkti nav pilnībā un pareizi īstenoti. *REPowerEU* dotāciju piešķirums Ungārijai ir 701,6 miljoni EUR. Ungārija plāno izmantot *REPowerEU* dotāciju un papildu aizdevumu ar enerģētiku saistītām investīcijām.

- (32) Komisija visus Ungārijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai un līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Ungārijā.
- (33) Papildus ekonomiskajām un sociālajām problēmām, kas risinātas ar atveseļošanas un noturības plānu un kohēzijas politikas programmām, Ungārija saskaras ar vairākām papildu problēmām, kuras saistītas ar nabadzību, darba tirgus konkurenci pakalpojumu jomā un enerģētiku.
- (34) Vispārējie nabadzības rādītāji pēdējo desmit gadu laikā gan ir uzlabojušies, taču konkrētu neizdevīgā stāvoklī esošu grupu, piemēram, mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem, bērnu, cilvēku ar invaliditāti, romu un attālo lauku apdzīvoto vietu iedzīvotāju, relatīvā situācija ir pasliktinājusies. Smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāji ir vieni no augstākajiem Savienībā un ievērojami atšķiras starp reģioniem. Īpaši augsti tie ir bērnu un romu vidū. Neizdevīgā stāvoklī esošām grupām ir grūti piekļūt pienācīgai sociālajai palīdzībai, izglītībai, veselības aprūpei un darba meklēšanas pakalpojumiem. Mājsaimniecības bez stabiliem ienākumiem saskaras ar sociālās drošības tīkla vājināšanos. Nodokļu sistēma nesamērīgi apgrūtina mazāk apmaksātus darba ņēmējus. Mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem galvenie ienākumu avoti pēdējo desmit gadu laikā nav tikuši līdzī dzīves dārdzībai. Minimālie ienākumi ir vieni no nepietiekamākajiem Savienībā. Nesenais enerģijas un pārtikas cenu pieaugums nesamērīgi noslogo cilvēkus ar zemiem ienākumiem, vienlaikus atbalsta pasākumi lielākoties nav mērķorientēti. Nesenie grozījumi sociālās aizsardzības tiesību aktos mazinājuši valsts atbildību par sociālās aprūpes nodrošināšanu.

- (35) Kopējais nodarbinātības līmenis ir samērā augsts, taču konkrētas neizdevīgā stāvoklī esošās grupas, piemēram, romi, mazkvalificēti cilvēki, sievietes ar aprūpes pienākumiem un cilvēki ar invaliditāti, saskaras ar grūtībām iekļūt atvērtā darba tirgū, jo izglītības, apmācības, sociālās palīdzības sistēmās un darba meklētājiem paredzētajās atbalsta struktūrās ir nepilnības. Vēl aizvien mazkvalificētu darba ņēmēju, romu un cilvēku ar invaliditāti vidū ir lielas nodarbinātības līmeņa atšķirības. Katra piektā sieviete, kura meklē apmaksātu darbu, bērnu vai apgādājamo ar invaliditāti aprūpes pienākumu dēļ paliek ārpus darba tirgus. Neizdevīgā stāvoklī esošām grupām ir nepietiekami pabalsti un piekļuve efektīviem aktīva darba tirgus pasākumiem. Bezdarbnieka pabalsta saņemšanas ilgums ir trīs mēneši, savukārt saskaņā ar 2022. gadā veiktā darbaspēka apsekojuma datiem vidējais bezdarba ilgums bija 9,4 mēneši. Četri no desmit reģistrētajiem bezdarbniekiem nesaņem pabalstus. Ilgais vidējais reģistrācijas periods liecina, ka valsts nodarbinātības dienestā trūkst spēju. To darba meklētāju īpatsvars, kuriem ir zemas pamatprasmes, vairāk nekā divas reizes pārsniedz vidējo rādītāju valstī. Vēl aizvien ir mazs to pieaugušo īpatsvars, kuri piedalās mācībās, jo īpaši mazkvalificētu personu un bezdarbnieku vidū.
- (36) Sociālais dialogs joprojām ir viens no vājākajiem Savienībā, un nesen tas atkal pasliktinājies. Galvenā trīspusējā struktūra galvenokārt darbojas kā informācijas apmaiņas un apspriešanās forums, tai nav oficiāla tiesiskā regulējuma, un nenotiek jēgpilns dialogs, izņemot par minimālās algas noteikšanu. Aizvien lielāka problēma ir skolotāju trūkums, taču jaunas tiesību normas ir ierobežojušas skolotāju tiesības uz kolektīvu rīcību un palielinājušas darba devēju iespēju ar atpakaļejošu spēku atlaist skolotājus, kuri piedalās civilās nepakļaušanās pasākumos, protestējot pret darba apstākļiem. Nesenās reformas, kas ieviestas bez jēgpilna dialoga ar attiecīgajām arodbiedrībām, negatīvi ietekmējušas darba apstākļus un vājinājušas veselības aprūpes darbinieku pašpārstāvību.

(37) Nesen vairākos tirgos vairākkārt ir notikusi valsts iejaukšanās, vājinot juridisko noteiktību. Minētā iejaukšanās bijusi ar tendenci atturēt vai ierobežot Savienības un ārvalstu ieguldījumus konkrētos tirgos, faktiski paverot iespēju iegādāties uzņēmumus valsts uzņēmumiem vai privātiem uzņēmumiem, kam ir ciešas saiknes ar valdību. Iejaukšanās arī nopietni ietekmē vienotā tirgus un tiesiskuma principus, ierobežojot ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes iespējas. Piemēram, konkrēti uzņēmumi un nozares saskaras ar diskriminējošu attieksmi, kura izpaužas īpaši pielāgotos nodokļos, cenu griestos un noteikumos, ko ievieš īsā laikā un bez iepriekšējas apspriešanās. Kopš 2020. gada, lai ieviestu šādus pasākumus, valdība ir izmantojusi arī savas ar "apdraudējuma stāvokli" saistītās ārkārtējās pilnvaras. Budžeta ieņēmumi no konkrētām nozarēm noteiktiem nodokļiem ir ievērojami. Piemēram, valdība nesen noteica administratīvus cenu griestus un 90 % peļņas nodokli cementa un keramikas materiālu ražošanai. Minētajās nozarēs ir augsts ārvalstu īpašnieku īpatsvars. Valdība 2022. gada decembrī pēkšņi palielināja nodokli apdrošināšanas un farmācijas uzņēmumiem. Tika apgrūtinātas bankas, jo mainīgo hipotekāro kredītu likmju ierobežojums ietekmēja to spēju sniegt aizdevumus un rentabilitāti. Lai izdarītu nepamatotu spiedienu uz konkrētiem uzņēmumiem, jo īpaši mazumtirdzniecības un transporta jomā, izmantotas selektīvas un patvaļīgas administratīvās pārbaudes, naudas sodi un atļauju atsaukšana. Šķiet, ka trūkst iedarbīgu tiesiskās aizsardzības līdzekļu pret iestāžu veiktiem patvaļīgiem pasākumiem. Mazumtirdzniecības nozare joprojām saskaras ar neparedzamiem noteikumiem. Nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiek atļauts izveidot veikalus, kuru platība pārsniedz 400 m², vai tos pārveidot, nešķiet pārredzami, un ir šaubas par iespējām šādus jautājumus izskatīt tiesā. Nodoklis mazumtirdzniecības nozarē nesamērīgi apgrūtinā lielākus uzņēmumus, kuru galvenā mītne nav Ungārijā. Valdība bieži izmanto savas pilnvaras, lai atbrīvotu darījumus no apvienošanās kontroles.

Šādu darījumu ietekme uz ekonomiku, konkurenci un vienoto tirgu netiek novērtēta. Kritēriji attiecībā uz atbrīvojumiem nav noteikti pārredzami, un nav oficiālas procedūras minēto kritēriju vai pašu lēmumu apstrīdēšanai. Iejaukšanās rezultātā banku, telesakaru, sabiedrisko pakalpojumu, mediju, televīzijas un radio apraides jomā aizvien vairāk īpašumu pieder valstij vai valstij pietuvinātiem subjektiem par sliktu ārvalstu īpašniekiem. Spriežot pēc valdības locekļu paziņojumiem, līdzīgus darījumus var gaidīt apdrošināšanas, mazumtirdzniecības un transporta nozarē, jo īpaši tas attiecas uz Budapeštas lidostu. Ārvalstu kapitāla un zinātības samazināšanās, jo īpaši nozarēs ar augstu pievienoto vērtību, piemēram, banku un telesakaru nozarē, rada risku, ka tiks iegrožotas Ungārijas produktivitātes pieauguma un inovācijas iespējas.

(38) Ungārijas energoresursu struktūru nosaka nafta un gāze, un katra no tām veido aptuveni trešdaļu no kopējā enerģijas patēriņa. Kodolenerģijas un atjaunīgo energoresursu īpatsvars ir attiecīgi 15 % un aptuveni 14 %. Ungārija joprojām lielā mērā paļaujas uz Krieviju saistībā ar fosilajām degvielām, kā arī kodolenerģiju, un tās centieni pārvarēt atkarību no Krievijas ir gausi. Trīs ceturtdaļas no iekšzemes gāzes patēriņa sedz imports no Krievijas. Ungārija 2021. gadā parakstīja ilgtermiņa gāzes piegādes nolīgumu ar *Gazprom*, un 2023. gada aprīlī tika vestas sarunas par grozījumu tajā, paredzot iespēju saņemt papildu daudzumus. Lai mazinātu atkarību no Krievijas fosilajām degvielām, būs vajadzīga būtiska papildu rīcība, jo īpaši sadarbības stiprināšanai ar kaimiņvalstīm, tostarp vajadzības gadījumā saistībā ar infrastruktūru, lai nodrošinātu piekļuvi alternatīviem fosilās degvielas avotiem. Elektrifikācija un paredzētās investīcijas energoietilpīgās nozarēs palielinās vajadzību pēc elektroenerģijas ražošanas. Lai gan pēdējos gados ir ievērojami pieaugusi saules enerģijas jauda, atjaunīgo energoresursu enerģijas jaudas īpatsvars vēl aizvien ir viens no zemākajiem Savienībā. Vēja elektrostaciju uzstādīšana ir apturēta, un gaidāms, ka tā atsāksies pēc juridisko ierobežojumu atcelšanas. Ģeotermālā enerģija netiek pietiekami izmantota. Normatīvā vide, kas bieži mainās, rada vairākas problēmas atjaunīgo energoresursu jomas attīstībā. Turklāt elektrotīkla jaudas ierobežojumi rada ievērojamus šķēršļus atjaunīgo energoresursu pieslēgšanai tīklam, savukārt elastīgu risinājumu trūkums pieprasījuma un piedāvājuma pusē un ierobežotās patērētāju iespējas rada ievērojamus šķēršļus tīras atjaunīgas elektroenerģijas ražošanas attīstībai. Neizmantota iespēja optimizēt tīklu atjaunīgo energoresursu enerģijas radītajai papildu jaudai ir arī neoptimāla integrācija Savienības balansēšanas tirgū.

- (39) Ungārijai ir ievērojams energoefektivitātes potenciāls, jo īpaši dzīvojamās ēkās. Dabaszāzes patēriņš Ungārijā laikposmā no 2022. gada augusta līdz 2023. gada martam salīdzinājumā ar vidējo gāzes patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos piecos gados samazinājās par 20 %, pārsniedzot Padomes Regulu (ES) 2022/1369¹⁶ noteikto 15 % samazinājuma mērķrādītāju – tas skaidrojams arī ar publiskajā sektorā veiktajiem pasākumiem un mājsaimniecībām piemērojamās enerģijas cenu griestu sistēmas grozījumiem. Ungārija tiek mudināta turpināt centienus uz laiku samazināt gāzes pieprasījumu līdz 2024. gada 31. martam, ievērojot Padomes Regulu (ES) 2023/706¹⁷. Tomēr, neraugoties uz nesenajām izmaiņām, enerģijas administratīvo cenu sistēma vēl aizvien neļauj pienācīgi darboties cenu signāliem un radīt pietiekamu stimulu enerģijas taupīšanai. Cenu griestus vienādi piemēro visām mājsaimniecībām. Arī mājsaimniecības ar augstiem ienākumiem maksā subsidēto administratīvo cenu, savukārt ģimenes ar zemiem ienākumiem bieži dzīvo mazāk energoefektīvās mājās. Mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem paredzētas shēmas gan efektīvāk atbalstītu neaizsargātās mājsaimniecības, gan ļautu efektīvāk ietaupīt enerģiju.
- (40) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tostarp neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, ieviešanā un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un mācību sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmanto darbspēka potenciālu, minētajiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās. Tika ziņots, ka 2022. gadā Ungārijā trūkst darbaspēka 31 profesijā, kur bija vajadzīgas īpašas prasmes vai zināšanas zaļās pārkārtošanās īstenošanai. Vienlaikus darba ņēmēju dalība apmācībā energoietilpīgās nozarēs ir ievērojami samazinājusies un tagad ir zemāka par Savienības vidējo rādītāju.

¹⁶ Padomes Regula (ES) 2022/1369 (2022. gada 5. augusts) par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem (OV L 206, 8.8.2022., 1. lpp.).

¹⁷ Padomes Regula (ES) 2023/706 (2023. gada 30. marts), ar ko groza Regulu (ES) 2022/1369 attiecībā uz pieprasījuma samazināšanas perioda pagarināšanu gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem un ziņošanas par to īstenošanu un īstenošanas uzraudzības stiprināšanu (OV L 93, 31.3.2023., 1. lpp.).

- (41) Padome ir izskatījusi 2023. gada konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums ¹⁸ ir atspoguļots 1. ieteikumā.
- (42) Padome ir izskatījusi 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst neaizsargātību, kas saistīta ar ļoti spēcīgu cenu spiedienu un ārējā un valdības finansējuma vajadzībām. 2. un 4. ieteikums palīdz īstenot 1. ieteikumu,

¹⁸ Atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 1466/97 9. panta 2. punktam.

AR ŠO IESAKA Ungārijai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Cik drīz vien iespējams, 2023. un 2024. gadā izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus, saistītos ietaupījumus izmantojot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Ja atkal pieaugošu enerģijas cenu dēļ ir nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai ja esošie pasākumi ir jāturpina, nodrošināt, ka šādi atbalsta pasākumi ir orientēti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un ka tie saglabā stimulus enerģijas taupīšanai.

Nodrošināt piesardzīgu fiskālo politiku, jo īpaši, ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu nominālo pieaugumu 2024. gadā līdz ne vairāk kā 4,4 % ¹⁹.

Saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Laikposmā pēc 2024. gada turpināt īstenot vidēja termiņa fiskālo stratēģiju pakāpeniskai un ilgtspējīgai konsolidācijai apvienojumā ar tādām investīcijām un reformām, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

Lai nodrošinātu fiskālās un ārējās pozīcijas ilgtspēju, efektīvi koordinēt un skaidri norobežot makroekonomikas politiku. Pakāpeniski atcelt cenu un procentu likmju griestus, lai mazinātu kropļojošu ietekmi un veicinātu monetārās politikas raitu transmisiju. Atbalsta pasākumus mājokļu nozarē vērst uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Stiprināt vidēja termiņa budžeta struktūru, pielāgot gada budžetu sagatavošanu budžeta gadam un ierobežot rīcības brīvību gada budžetu īstenošanā.

¹⁹ Tiek lēsts, ka tas atbilstu ikgadējam strukturālās budžeta bilances uzlabojumam vismaz 0,5 % apmērā no IKP 2024. gadā, kā aprakstīts 24. apsvērumā.

2. Steidzami izpildīt vajadzīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas saistīti ar tiesu neatkarības stiprināšanu un Savienības finanšu interešu aizsardzību, lai varētu ātri un stabili īstenot tās atveseļošanas un noturības plānu. Ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļas iekļaušanu, lai strauji sāktu tās īstenošanu. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.

3. Uzlabot sociālās palīdzības sistēmas, tostarp bezdarbnieka pabalstu, atbilstību. Uzlabot piekļuvi efektīviem aktīva darba tirgus pasākumiem, jo īpaši prasmju pilnveides iespējas visneizdevīgākajā stāvoklī esošām grupām, un nodrošināt efektīvu sociālo dialogu. Sistemātiski piemērojot konkurences pārbaudi komercdarījumiem un samazinot ārkārtas pasākumu izmantošanu līdz noteikti nepieciešamajam līmenim saskaņā ar vienotā tirgus un tiesiskuma principiem, uzlabot tiesisko regulējumu un konkurenci pakalpojumu jomā, izvairoties no selektīvas un patvaļīgas administratīvas iejaukšanās un īpaši pielāgotu tiesību aktu izmantošanas, kas sniedz nepamatotas priekšrocības konkrētiem uzņēmumiem vai nostāda tos neizdevīgā stāvoklī.

4. Samazināt vispārējo atkarību no fosilajām degvielām, paātrinot atjaunīgo energoresursu, tostarp vēja enerģijas, ģeotermālās enerģijas un ilgtspējīga biometāna, izmantošanu, jo īpaši, racionalizējot atļauju piešķiršanas procedūras un vienlaikus regulāri veicot vidiskās ietekmes novērtējumus un izveidojot atbalstošu un prognozējamu normatīvo vidi. Pakāpeniski izbeigt subsīdijas fosilajām degvielām. Reformēt enerģijas balansēšanas tirgus noteikumus un tarifu noteikšanu, lai varētu atgūt izmaksas un optimāli izmantot tīklu. Vajadzības gadījumā modernizēt elektroenerģijas infrastruktūru, tostarp tīkla un uzkrāšanas jaudu. Dažādot fosilo degvielu importu, lai ievērojami samazinātu atkarību no Krievijas, tostarp, stiprinot sadarbību ar citām dalībvalstīm, vajadzības gadījumā arī saistībā ar infrastruktūru. Uzlabot energoefektivitāti, jo īpaši ēkās, un turpināt centienus mazināt kopējo gāzes patēriņu. Pielāgot pašreizējo regulēto enerģijas cenu sistēmu, lai veicinātu enerģijas taupīšanu, vienlaikus sniedzot mērķorientētu atbalstu mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes un kompetences.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*